

הליכות עולם לוי

(חבקוק ג' ו')

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

פרשיות תזריע מצורע

זמן ר"ת	צאת השבת	חלקת נרות שבת	לוח אור החיים
20:49	19:56	19:04*	י"ם
20:46	19:54	19:03	ת"א
20:49	19:57	19:05	חיפה
20:46	19:55	19:03	ב"ש

* לנותרים 40 דק': 18:44

ימי שנותינו בהם

ואולם מאידך, חלק ההורים ניכר לעין כל, שהם אבריים גשמיים מוחשיים, ואילו חלק הבורא הינו כאמור דבר רוחני, אשר קשה לעין האדם לראותו, למרות שבמעט התבוננות יבין כל נוצר שיש בו רוח ונשמה ושאר חלקים רוחניים המחיים אותו, ומה היא אותה התבוננות, כאשר יביט אל סופו, שם יראה שכל אבריו קיימים ואע"פ כן אין בהם כח לעשות דבר, או אז יבין מעלת חלק הבורא על חלק הוריו, שבלעדי חלק הבורא אין שום תועלת בחלק הוריו. נמצא שכל ההבדל בין חלק הבורא לחלק ההורים יהיה ניכר רק לבסוף. והנה כאשר נתבונן עוד נראה, שהאב ואם נותנים מההתחלה את חלקם, ואילו הקב"ה נותן את חלקו לבסוף, אחר שכבר הגוף נוצר. ובזה נבאר בס"ד מדוע נברא האדם בסוף, בכדי שיתן דעתו תמיד על הסוף, שזה חלקו של הבורא יתברך, שהוא העיקר וממנו חייו של האדם. ועוד, שכל זמן שהוא מסתכל על הסוף, והיינו שיגיע העת שהקב"ה נוטל חלקו וחלק האדם בלה וכלה בארץ, ואילו החלק הרוחני שבו חי וקיים לעולם, הרי הוא הולך בדרך התורה והמצוות כל הימים, ואולם כאשר הוא מסתכל על מציאותו וקיומו, אדרבה רואה הוא רק את החלק הגשמי ומטעה אותו שהוא מעולה ואין כמוהו ואולי כלל אין חלק רוחני, ח"ו.

והנה מר אבי ורבי ר' יהודה לוי ז"ל, אמר לי פעם על הפסוק בתהלים (תהילים צ' י'): יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ כֶּקֶם שְׁבָעִים שָׁנָה, חידוש נפלא, שלכאורה לא היה צריך לומר אלא ימי שנותינו שבעים שנה, ומילת כֶּקֶם מיותרת, אלא שבא לרמז למאמר רבותינו ז"ל שהזכרנו שלוש שותפים יש באדם הקב"ה אב ואם, אם ניקח את סופי התיבות של שלושת השותפים, דהיינו אות ה' משם הוי"ה, ואות ב' מאב, ואות מ' מאם, יצא לנו מילת בהם, ואם נעשה את הגימטריא של השלושה שותפים הללו, ה' בגימטריא 26, אב בגימטריא 3, אם בגימטריא 41, ונחבר את כולם ביחד, יצא לנו שבעים, ולזה רמז דוד בתהילותיו, שימי שנותינו בהם, שהם השלושה שותפים שבנו, שבעים שנה.

ולפי האמור חשבתי להוסיף בס"ד, שזה נאמר דוקא בסוף המילים של השלושה שותפים, לרמוז אל הסוף של האדם בגיל שבעים, ועוד שכל אחד מרמז לפי בחינתו, האב שמספרו 3, הוא כנגד שלושת ימי קליטת הזרע שבא ממנו, ואילו האם שבגימטריא 41, היא כנגד ארבעים יום של יצירת הוולד, ויום המ"א שמתחיל מכאן ואילך להתפתח שנוצר ברחם האם, ושם ה' שמספרו 26, הוא כמספר הויה, שמהוה את הנוולד ומקיימו ובלעדיו אין שום חיות, ולכן הקב"ה נמצא באמצע בין האב לאם, שרק כאשר חלקו קיים יש ערך לחלק האב והאם, ואילו חלק ההורים בלעדי חלק הבורא אין לו קיום לא בשמים ולא בארץ.

אחים יקרים, הבנו טעם נכבד ליצירת האדם באחרונה, וכאמור כאשר נזכור זאת תמיד, וכדברי התנא (אבות ג' א') עקביא בן מהללאל אומר דע מאין באת ולאן אתה הולך, נזכה שנצניח את חלק הבורא, ולא עוד אף את חלק ההורים שבזכות זה יקום בתחית המתים ונמצא חי וקיים לעולם.

אחר שבפרשה הקודמת התורה ביארה לנו את דינם של הבהמות החיות העופות והדגים הטמאים והטהורה, פרשנו מבאר את הזמנים והמקרים בהם האדם טמא או טהור, ופחתת התורה בלידת האדם, שכן זה המפגש הראשון שלו עם העולם הזה, ואמנם אין בזה טומאה וטהרה לאדם, אלא טומאה וטהרה לאמו היולדת אותו. והנה רבותינו במדרש (ויקרא רבה פרשה י"ד פסקה א'), והוא ברש"י מתקשים מדוע נתבארה תורת הטהרה של האדם מאוחר לכל הבריות, ומתרצים אמר ר' שמלאי כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף. והיינו שהתורה הולכת לפי סדר הבריאה.

אלא שעל עצם סדר הבריאה יש לכאורה לשאול, מדוע הקב"ה ברא את האדם אחרון לכל הבריאה, והלא הוא נזר הבריאה ובשבילו נברא הכל, והנה גם בזה מבארים רבותינו (סנהדרין ל"ח.) כמה טעמים, עיין בדבריהם.

ובס"ד רצינו לבאר טעם נוסף על דרך המוסר, ותחילה נקדים דברי רבותינו (נדה ל"א.): תנו רבנן שלשה שותפין יש באדם, הקדוש ברוך הוא, ואביו, ואמו, אביו מזריע הלובן, שממנו עצמות וגידים וצפרנים ומוח שבראשו ולובן שבעין, אמו מזרעת אודם, שממנו עור ובשר ושערות ושחור שבעין, והקדוש ברוך הוא נותן בו רוח ונשמה, וקלסתר פנים, וראיית העין, ושמיעת האוזן, ודבור פה, והלוח רגלים, ובינה והשכל. וכיון שהגיע זמנו להפטר מן העולם הקדוש ברוך הוא נוטל חלקו, וחלק אביו ואמו מניח לפניהם.

והנה בתוספות (ב"ק כ"ה. ד"ה קל וחומר לשכינה) מבואר שחמישה דברים האב נותן: א. עצמות. ב. גידים. ג. ציפורנים. ד. מת. ה. לובן שבעין. וחמישה דברים האם נותנת: א. עור. ב. בשר. ג. דם [אע"פ שלא נזכר בגמרא שבידנו, כן הוא הגירסא בשאלות (יתרו סי' נ"ו), ומוכח שהתוספות גרסו כדברי השאלות, וכ"כ על הגליון בנה]. והקב"ה נותן עשרה דברים: א. רוח. ב. נשמה. ג. קלסתר פנים. ד. ראיית העין. ה. שמיעת האוזן. ו. דבור הפה. ז. הלוח הרגלים. ח. דעה. [בשאלות כנ"ל]. ט. בינה. י. השכל. נמצא שהקב"ה נתן כפלים מהאב לבד או מהאם לבד, וביחד הוא נתן כמותם. אלא שמה שההורים נתנו זה את הגשמיות ואילו מה שהקב"ה נתן זה רוחניות.

וכאשר נתבונן נראה עוד הבדל, שמה שהאדם נותן יש לזה בטלה וכליון, ואילו מה שהקב"ה נותן אין לו בטלה עולמית, שהרי הצורה הרוחנית של האדם קיימת בעולם הרוחני תחת כסא הכבוד, ועל פיה מצייר הקב"ה את האדם הגשמי, וכל הכוחות הללו שנותן הבורא נמצאות בנשמה, וכתוצאה מכך יש הבדל נוסף, שחלק ההורים בלעדי חלק הבורא הרי הוא כגוש בשר בלבד בלא שום רוח חיים ויסוריה מהרה, וכמו שקורה לו באמת לבסוף כאשר הקב"ה נוטל חלקו. ואילו לחלק הבורא יש קיום גם בלעדי חלק האב האם, אלא שעל ידי חלק האב והאם הוא נותן קיום לחלק הרוחני גם בארץ, ובלעדי חלקם אין האדם יכול להתקיים בארץ הגשמית.

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

להצלחת חן אמיניאן בת רחל, ולהצלחת כלל ישראל הנמצאים בכל מקום ואתר, הי' ישמרו ויצילם מכל צרה ופגע

הליכות וזהלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג).

הליכות לשבת (כללים בהלכות שבת, מלאכת מחשבת)

מלאכת מחשבת אסרה תורה

ו. כידוע מלאכות שבת נלמדו ממלאכת המשכן, מסמיכות הפסוקים המצווים על שמירת השבת קודם למלאכת המשכן (כמבואר בתחילת פרשת ויקהל), ועוד ידוע שמלאכות שבת נלמדו ממלאכת המשכן הן לענין מהותן ומניין (שבת מ"ט, צ"ו) והן לענין שיעוריהן (שבת ק"ב, ועוד), ודבר נוסף מהותי בכל מלאכות שבת נלמד ממלאכת המשכן, והוא מלאכת מחשבת, וכמו שנאמר במלאכת המשכן (שמות ל"ה ל"א): **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְאוּ קָרָא ה' בְּשֵׁם בְּצֻלָּא וכו' וַיִּמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹקִים בְּתַקְמָה בְּתַבּוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל מְלָאכָה. וְלִקְשָׁב מִחֻשְׁבַּת לַעֲשֹׂת בְּתָבָב וּבְכֶסֶף וּבְנָחֶשֶׁת. וּבְכַרְשֵׁת אָבֹן לְמִלֵּאת וּבְכַרְשֵׁת עֵץ לַעֲשׂוֹת בְּכָל מְלָאכַת מִחֻשְׁבַּת.** וא"כ גם במלאכות שבת דוקא מלאכת מחשבת אסרה התורה. (כמבואר ברש"י חגיגה י, ד"ה מלאכת מחשבת).

ז. ביאור המושג מלאכת מחשבת, שמלאכה זו חשבה בדעתו ונתכוין לה (רש"י בחגיגה שם), וכן מתבאר מדברי הגמרא (ב"ק כ"ו), ומביאה שם כמה דוגמאות לכך, וכגון שהיתה אבן מונחת לו בחיקו, ולא שם לב אליה ועמד ונפלה, שפטור ואינו חייב משום הוצאה מרשות לרשות, וכן אם נתכוין לזרוק אבן שתי אמות שאינה מלאכה, ובטעות זרק ארבע אמות ונמצא שהעביר ארבע אמות ברשות הרבים, אינו חייב. ואפילו אם נתכוין לעשות מלאכה האסורה, אלא שלבסוף בלא מתכוין יצא לו מלאכה אחרת, פטור, וכמו שכתב הרמב"ם (פ"א משבת ה"ח) וז"ל: כל המתכוין לעשות מלאכה ונעשית לו מלאכה אחרת שלא נתכוין לה פטור עליה לפי שלא נעשית מחשבתו, כיצד זרק אבן או חץ בחבירו או בבהמה כדי להורגו והלך ועקר אילן בהליכתו ולא הרג, הרי זה פטור, קל וחומר אם נתכוין לאיסור קל ונעשה איסור חמור כגון שנתכוין לזרוק בכרמלית ועברה האבן לרשות הרבים, שהוא פטור, וכן כל כיוצא בזה. עכ"ל. [ויש עוד דוגמאות לכך שיש בכל אחד חידוש, עיין שם בדברי הרמב"ם (הלכות ט"ז-כ)].

מתעסק

ח. מחמת כן אינו חייב בשבת אלא העושה מלאכה בשבת ודעתו לעשות מלאכה, אולם העושה מלאכה בשבת בלי כונה וכגון מתעסק, פטור, והגמרא (סנהדרין ס"ב, כריתות י"ט): **מביאה לכך דוגמא במי שהגביה עלה שחשב שהוא תלוש ולבסוף נמצא שהיה מחובר ובאמת הוא תלוש, שהוא פטור מקרבן שלא היתה לו שום כונה למלאכה.** והרמב"ם (פסק (שם סוף הל' ח) נתכוין לעשות דבר המותר ועשה דבר אחר כגון שנתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר אינו חייב כלום וכן כל כיוצא בזה. עכ"ל. [והביא חידוש גדול יותר שאפילו שכונתו היתה לחתוך, ועיין בכריתות (שם) שזה לשיטת רבא שהלכה כמותו, אולם לאביי חייב קרבן במקרה זה, שכן כונתו היתה לחתוך, אע"פ שלא היתה כונתו לחתיכה האסורה, ורק בהגביה ולבסוף תלוש פטור אביי].

דבר שאינו מתכוין

ט. בכמה מקומות נחלקו בגמרא [אע"פ שלא מצאנו בשום מקום שנחלקו בזה ישירות, מ"מ כך יוצא מדברי הגמרא] ר' יהודה ור' שמעון האם חייב על דבר שאינו מתכוין, והיינו אדם העושה מלאכה המותרת ואיננו יודע אם יתמשך כתוצאה ממלאכה זו מלאכה אסורה, ר' יהודה מחייב (ביצה כ"ג). ור' שמעון פוטר (שבת כ"ב, ועוד). וגם זה נמשך מהעיקרון שמלאכת מחשבת אסרה תורה, שמכיון שאינו

בודאי שתיעשה המלאכה אינו בגדר מתכוין למלאכה, ובודאי שגם ר' יהודה מודה שמלאכת מחשבת אסרה תורה, וכאן הרי לא היתה לו כונה למלאכה האסורה ופטור מן התורה, מ"מ דעת ר' יהודה מכיון שהוא מודע לכך שיכולה להימשך מכך מלאכה אסורה, חכמים גזרו על כך ואסרו שמא תהיה כונתו למלאכה, ולדעת ר' שמעון לא גזרו. ואע"פ שבד"כ במחלוקת שבין ר' יהודה לר' שמעון הלכה כר' יהודה (כמבואר בערוכין מ"ו), כאן נפסקה הלכה בגמרא כר' שמעון [עיין בשבת (כ"ב), ביצה (כ"ג)]. וכן פסק הרמב"ם (פ"א משבת ה"ה) וז"ל: **דברים המותרים לעשותן בשבת ובשעת עשייתן אפשר שתעשה בגללן מלאכה ואפשר שלא תעשה, אם לא נתכוין לאותה מלאכה הרי זה מותר, כיצד גורר אדם מטה וכסא ומגדל וכיוצא בהן בשבת ובלבד שלא יתכוין לחפור חריץ בקרקע בשעת גרירתו, ולפיכך אם חפרו הקרקע אינו חושש בכך, לפי שלא נתכוין וכן מהלך אדם על גבי עשבים בשבת ובלבד שלא יתכוין לעקור אותן, לפיכך אם נעקרו אינו חושש. ורוחץ ידיו בעפר הפירות וכיוצא בו ובלבד שלא יתכוין להשיר השיער, לפיכך אם נשר אינו חושש. פרצה דחוקה [בכותל] מותר להכנס בה בשבת אף על פי שמשיר צרורות [אבנים מן הכותל], וכן כל דבר שאינו מתכוין כגון זה הרי זה מותר. עכ"ל.**

מתכוין די בכשעור

י. ואולם אם מתכוין למלאכה אע"פ שלא השלים את כל המלאכה שנתכוין אליה, מ"מ חייב בעשותו כשיעור שאסרה התורה להתחייב על המלאכה, וכמו שכתב הרמב"ם (פ"א משבת ה"ד) וז"ל: **כל המתכוין לעשות מלאכה בשבת והתחיל בה ועשה כשיעור חייב, אף על פי שלא השלים כל המלאכה שנתכוין להשלימה, כיצד הרי שנתכוין לכתוב אגרת או שטר בשבת אין אומרים לא יתחייב זה עד שישלים חפצו ויכתוב כל השטר או כל האגרת, אלא משיכתוב שתי אותיות יתחייב. וכן אם נתכוין לארוג בגד שלם, משיארוג שני חוטין יתחייב ואף על פי שכוונתו להשלים, הואיל ועשה כשיעור בכוונה חייב וכן כל כיוצא בזה. עכ"ל.**

פסיק רישיה

יא. ואולם מבארת הגמרא (שבת ק"ג, ועוד הרבה) שגם ר' שמעון מודה באופן שבדאי תיעשה מלאכה אסורה, שאסור לעשותה ואף חייב עליה. [ובזה לא שייך לומר מלאכת מחשבת אסרה תורה, ולומר שפטור מפני שהוא לא חשב על האיסור ולא כיון אליו, שמכיון שהוא יודע שבדאי המלאכה האסורה תיעשה, אנו אומרים שהוא כיון לכך מתחילה, וזו מלאכת מחשבת]. וכן פסק הרמב"ם (פ"א משבת ה"ו) וז"ל: **עשה מעשה ונעשית בגללו מלאכה שודאי תעשה בשביל אותו מעשה אע"פ שלא נתכוין לה, חייב, שהדבר ידוע שאי אפשר שלא תעשה אותה מלאכה, כיצד הרי שצריך לראש עוף לשחק בו לקטן, וחתך ראשו בשבת אע"פ שאין סוף מגמתו להריגת העוף בלבד, חייב, שהדבר ידוע שאי אפשר שיחתוך ראש החי ויחיה אלא המוות בא בשבילו, וכן כל כיוצא בזה. עכ"ל.** ומכאן פירוש המושג פסיק רישיה, דהיינו לחתוך הראש, והגמרא מביאה זו בלשון תמיהה, אם נחתוך הראש לא תמות הבעל חי, בודאי שימות ולכן חייב. [ואולם בענין הדוגמא שהביאה הגמרא של מעשה איסור בודאי רק שאין כונתו לכך, דנו בזה רבותינו הראשונים והאחרונים, ועל כך נעמוד אחר שנבאר מהי מלאכה שאינה צריכה לגופה].